

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น ตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ศึกษาได้นำเสนอ สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.73$) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.60$) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 4.56$) และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.51$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า

1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมท้องถิ่นเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปี ($\bar{X} = 4.65$) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มจัดทำแผนพัฒนาสามปี เช่น การร่วมประชาสัมพันธ์การจัดทำแผนพัฒนาสามปี ($\bar{X} = 4.61$) การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ความต้องการของชุมชนเพื่อนำมากำหนดแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ($\bar{X} = 4.58$) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกโครงการที่เหมาะสมเพื่อนำมากำหนดในแผนพัฒนาสามปี ($\bar{X} = 4.57$) ตามลำดับ

1.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานในการดำเนิน โครงการต่าง ๆ กับ อบต. ($\bar{X} = 4.55$) การมีส่วนร่วมในการประสานงานขอความร่วมมือเพื่อดำเนิน โครงการของอบต. ($\bar{X} = 4.54$) การมีส่วนร่วมในการบริหาร โครงการของอบต. ($\bar{X} = 4.52$) และการมีส่วนร่วมในการสนับสนุน หรือบริจาค ทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนิน โครงการของอบต. ($\bar{X} = 4.42$) ตามลำดับ

1.3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การได้รับผลประโยชน์ เช่น สิ่งของ หรือวัตถุ จากการดำเนิน โครงการที่กำหนดในแผนพัฒนาสามปีของอบต. ($\bar{X} = 4.78$) ชุมชน ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนิน โครงการที่กำหนดในแผนพัฒนาสามปีของอบต. ($\bar{X} = 4.73$) ครอบครัวได้รับผลประโยชน์จากการดำเนิน โครงการที่กำหนดในแผนพัฒนาสามปีของอบต. ($\bar{X} = 4.72$) และสังคมได้รับการพัฒนาจากการดำเนิน โครงการที่กำหนดในแผนพัฒนาสามปีของอบต. ($\bar{X} = 4.70$) ตามลำดับ

1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้แทนประชาคมท้องถิ่นเพื่อเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาสามปี ($\bar{X} = 4.75$) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาสามปีของอบต. ($\bar{X} = 4.53$) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาสามปี ($\bar{X} = 4.50$) และการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง วิธีการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาสามปี ($\bar{X} = 4.47$) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น ตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีอาชีพและขนาดหมู่บ้านแตกต่างกัน

2.1 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น ตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอาชีพ พบว่า การมีส่วนร่วมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้ศึกษาจึงทำการเปรียบเทียบเพื่อหาความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรและธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายมีส่วนร่วมมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพ

ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนอกจากนี้ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรยังมีส่วนร่วมมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น ตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามขนาดหมู่บ้าน พบว่า การมีส่วนร่วมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้ศึกษาจึงทำการเปรียบเทียบเพื่อหาความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า ประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านขนาดใหญ่ (L) มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ มากกว่าประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านขนาดเล็ก (S) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น ตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

จากการศึกษาข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถาม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เขียนในลักษณะการชื่นชมการทำงานของอบต. ทำให้ข้อเสนอแนะที่ได้มีจำนวนน้อย โดยเรียงตามลำดับความถี่ ดังนี้ 1. ควรจัดกิจกรรมหรือโครงการให้ครบตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา (25) 2. ควรจัดประชาคมในทุก ๆ โครงการ (22) 3. ควรมีการประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง (15) 4. ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการตรวจสอบการดำเนินงานของอบต.ให้มากยิ่งขึ้น (12) และ 5. ควรมีการให้รางวัลและยกย่องผู้ที่สร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน (5)

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าที่มีการเสนอแนะมากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ ควรจัดประชาคมในทุก ๆ โครงการ และควรมีการประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง (37) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ คือ ควรจัดกิจกรรมหรือโครงการให้ครบตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา (25) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ

ตรวจสอบการดำเนินงานของอบต. ให้มากยิ่งขึ้น (12) และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ คือ ควรมีการให้รางวัลและยกย่องผู้ที่สร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน (5) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น ตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ มีประเด็นที่น่าสนใจควรมานำอภิปรายดังนี้

1. ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียง ลำดับค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้าน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติการ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีในทุกขั้นตอน ดังนี้ 1) การมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้แก่การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการริเริ่มจัดทำ แผนพัฒนาสามปี เช่น การร่วมประชาสัมพันธ์การจัดทำแผนพัฒนาสามปี การมีส่วนร่วมใน การเสนอปัญหา ความต้องการของชุมชนเพื่อนำมากำหนดแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาสาม ปี และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกโครงการที่เหมาะสมเพื่อนำมากำหนดใน แผนพัฒนาสามปี 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ได้แก่การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วน ร่วมปฏิบัติงานในการดำเนิน โครงการต่าง ๆ กับ อบต. การมีส่วนร่วมในการประสานงานขอ ความร่วมมือเพื่อดำเนิน โครงการของอบต. การมีส่วนร่วมในการบริหาร โครงการของอบต. และการมีส่วนร่วมในการสนับสนุน หรือบริจาคทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนิน โครงการ ของอบต. 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ได้แก่การที่ประชาชนได้รับผลประโยชน์ เช่น สิ่งของหรือวัสดุ จากการดำเนิน โครงการที่กำหนดในแผนพัฒนาสามปีของอบต. การที่ชุมชน ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนิน โครงการที่กำหนดในแผนพัฒนาสามปีของอบต. ครอบครัวได้รับผลประโยชน์จากการดำเนิน โครงการที่กำหนดในแผนพัฒนาสามปีของ อบต. รวมถึงสังคมได้รับการพัฒนาจากการดำเนิน โครงการที่กำหนดในแผนพัฒนาสามปี ของ อบต. 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ได้แก่การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการคัดเลือกผู้แทนประชาคมท้องถิ่นเพื่อเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล

แผนพัฒนาสามปี การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาสามปีของ อบต. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาสามปี และการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง วิธีการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาสามปี ตามลำดับ ซึ่งขั้นตอนในการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีนี้สอดคล้องกับทฤษฎีของ Cohen and Uphoff (1980 ; อ้างถึงใน พงษ์ธร ธีญญศิริ. 2552 : 50-51) ที่ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) แต่ผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชนิกา พันล้อม (2550 : 33-71) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย และไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทนงศักดิ์ เจริญไพรัช (2550 : 54-61) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล (พ.ศ. 2551-2553) : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ทุก ๆ ด้าน คือ การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับประโยชน์อยู่ในระดับน้อยเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีที่ผ่านมาเป็นช่วงเริ่มแรกของการจัดทำแผนพัฒนาสามปีทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นยังไม่มากนัก แต่ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีในปัจจุบัน อบต.ต่าง ๆ มีการประชาสัมพันธ์และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างดีโดยเฉพาะ อบต.หนองตอกแป้นทำให้ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น ตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามอาชีพ พบว่าประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรมีส่วนร่วมมากกว่าประชาชน

ที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา และข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ นอกจากนี้ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรยังมีส่วนร่วมมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ในด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรสามารถสละเวลาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับ อบต. ได้เพราะเวลาในการประกอบอาชีพไม่ได้บังคับแน่นอน ในขณะที่ประชาชนที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา และข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่ต้องเรียนหรือทำงานในเวลาราชการทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับ อบต. ได้มากนัก ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ พริชัย อารีย์ (2550 : 53-59) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (2550-2552) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย พบว่าความแตกต่างระหว่าง อาชีพ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประสิทธิ์ สีนุกูตย์ (2550 : 85-88) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลมะกรูด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ที่พบว่า ประชาชนที่มี อาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลมะกรูด ไม่แตกต่างกัน และไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทนงศักดิ์ เศษไพรขลา (2550 : 54-61) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล (พ.ศ. 2551-2553) : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพความแตกต่างของประชาชนในแต่ละพื้นที่ทำให้ผลการศึกษาที่ได้มีความแตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น ตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามขนาดหมู่บ้าน โดยรวมและเป็นรายด้านในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า ประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านขนาดใหญ่ (L) มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ มากกว่าประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านขนาดเล็ก (S) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหมู่บ้านที่มีขนาดใหญ่ซึ่ง ได้แก่ บ้านคำไฮหมู่ที่ 1, 2 และ 10 นั้นเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของตำบล ประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาก่อนข้างสูง

มีการติดต่อสื่อสารที่สะดวกเนื่องจากมีสัญญาณคลื่น โทรศัพท์ชัดเจน และลักษณะของการดำเนินชีวิตของประชาชนมีการแข่งขันกันค่อนข้างสูง ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านขนาดใหญ่สนใจติดตามข่าวสารต่าง ๆ อยู่เสมอ รวมทั้งการพยายามรักษาผลประโยชน์ของตัวเองในทุกๆ ด้าน ซึ่งแตกต่างจากประชาชนในหมู่บ้านขนาดเล็กที่มีการดำเนินชีวิตค่อนข้างเรียบง่าย การมีส่วนร่วมของ อบต. ในเรื่องต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะปล่อยให้เป็นที่ของผู้นำหมู่บ้านเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกเป็น ของประชาชนในหมู่บ้านขนาดเล็กก็ยังคงอยู่ในระดับมากในทุก ๆ ด้าน

4. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกเป็น ตำบลหนองตอกเป็น อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เขียนในลักษณะการชื่นชมการทำงานของ อบต. ทำให้ข้อเสนอแนะที่ได้มีจำนวนน้อย โดยพบว่า ประชาชนเสนอแนะว่า หากมีการบรรจุกิจกรรมหรือ โครงการ ไว้ในแผนพัฒนาสามปีแล้ว ควรพยายามจัดทำให้ครบทุกกิจกรรมหรือโครงการในปีนั้น ๆ ควรจัดประชาคมในทุก ๆ โครงการ เมื่อมีการจัดกิจกรรมในตำบล ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. ให้มากยิ่งขึ้น และควรมีการให้รางวัลและยกย่องผู้ที่สร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกเป็น อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกเป็น อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 ผู้บริหาร อบต. ควรกระตุ้นให้ประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่านี้ เพราะเป็นกลุ่มที่มีความรู้ความสามารถ การศึกษาค่อนข้างสูง

เนื่องจากผลการศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี พบว่า อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ เป็นกลุ่มอาชีพที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเกือบทุกๆด้าน

1.2 ผู้บริหาร อบต. ควรสร้างกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้ประชาชนจากหมู่บ้านขนาดเล็ก (S) เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ อบต. ให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากผลการศึกษาพบว่า หมู่บ้านขนาดเล็ก (S) มีส่วนร่วมน้อยกว่าหมู่บ้านขนาดกลาง (M) และใหญ่ (L) ในทุก ๆ ด้าน

1.3 ผู้บริหาร อบต. และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำผลการศึกษาที่ได้ไป เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นกรณีศึกษาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ อบต. ในพื้นที่ใกล้เคียงกันว่ามีส่วนที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อนำผลการศึกษานั้นมาสนับสนุนผลการศึกษาในครั้งนี้ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ